

HUNSRIK 1456

Haloo, hier is Solange Hamester Johann, fom Projekt Hunsrik.

Priif fon en Inwanerer, in 1832:

Xwoocher Mathias Rockenbach:

Mier wole aych fertseele tas te kuute Hërkot uns mit kesuntheit un klik in tëm wayt, frëmt, imëns un wilt Lant kefiert hat, woo uns an niks feelt.

*Noo fier woche in rees uf lant, sin mer am 21yuuni1828 in Bremen aan khom, woo mer 13 woche keclip sin;

*Am 12septëmper sin mer mit en xif te Rio Weser ruf kefaar un sin an te kroose xif Olbers, im Bremer Xif Hoof hiin khom, inkextii un 14 taache wayter kewaart.

*Am 26septëmper sin mer noo em Nort Meer raus kefaar;

*Kheene fon uns is krank kep, awer fon 874 pasajeere, sin 47 kroos kewakste un khiner kextorep, woo sayn kraap im Ootsean kefun hon.

*Am 17teetsëmper sin mer in Rio de Janeiro aan khom.

*Pis too hiin, hon mer fon Bremen aan, 3.400 xtune hinich uns kelos kehat.

*In Armação, muste mer 7 woche in kwarenteena playwe.

*En kleenere xif hot uns ufs meer kenom un in 7 taache sin mer an ti xtat Rio Grande aan khom;

*In noch finef taache, sin mer in Porto Alegre aan khom, in te prowins woo mee wii 15.000 taytxläner pewoone;

*Am 10mërts1829 hon mer uf te keseechente potem fon S.Leopoldo ketreet. Too sin mer noore 2 taache keclip;

*Fon tort sin mer tsum haus fon en taytxe kholonist kang, woo am riisiche uerwalt krëns kemach hot.

*Too hon mer 10 moonate keleept. In tee tsayt waare ich un mayn tochter Katharina 13 woche mit fiwer im pet; awer ti fraa un ti anere 5 khiner waare imer kesunt.

*Wan ich witer uf xteen khont, sin ich oft mit em elste soon in mayn kholonii kang, 2 xtune im uerwalt, fer te walt um haue, ferprëne un planse. Nay Yoers Taach 1830 sin mer in unser lant kewanert, woo mer en prowisoorix hit kepaut hate. Awer, fer een yoer tsurik, hon ich en kuutes haus kepaut, 5,5m prayt un 8m lang, mit pampus xtroo tach, leem want un preter laate.

Tas playpt in Picada Rio Cadeia (hayt S.José do Hortêncio), lant xtik n°3 un is 220m prayt un 3.900m lang. Is kans petekt mit walt, tas mayste tefon ekselënt, flaches lant.

Weche te supwensioon fon 40 taler pro moonat iwer een yoer un noch 3 moonate 20 taler pro khop, khonte mer uns ti leepens mitle un phaar xtiker fii khaafe.

In neekst 3 yoer woo mer uf unser lant sin, hon ich 2 khii mit khalep, 2 rayt kayl, 20 xwayn kekhaaft, un mer hon iwer 100 hiiner un 2 yacht hunt. Yeete ëne xlacht sayn aychnes fii fer sayne konsum.

Mier ese yeete taach flayx. Es kept hier fiile portukeeser un ti mayste wise net wii fiil rints fii un kayl se uf em lant hon.

Yeete woch fertiine mer kelt mit puter, hiiner un aayer. Ferkhaafe aach xwartse poone, milye, rays, kërchte un kartofle. Manyoks wortsle sin en basik naarungs mitel. Tas yoer hon ich 150kg thowak keërnt, woo hier peser xmekt wii in Taytxlant.

Ti fruchte woo hier wakse sin: ranje, panane, phërxe, fayche, liime, tsitroone, ananaas, un meloone. Fiil tsuker roer un trauwe.

Fer tas proot, maale mer meel in unser aychne miil.

Es kept miile fon waser un wint kraft, fer eel un meel, fer es hols se seeche un huwle.

Als xuu macher, fertiine ich fiil kelt. Es kept xon 12 taytxe kërweraye.

Tas yachte khost niks. Es kept aarich xeene un fiile sorte tiire un feel.

Im walt fint mer tas nopelste un tayerste hols, woo fer meepel un paueray kuut sin.

Ti intiaaner hon xon fon 21 taytxe inwanerer tas leewe kextool.

Am letste april sin in Rosenthal 11 persoone umkeprung kep.

Mier hon khee een kristlich fayrung uf taytx.

Hete mer taytze khërich un xuule hier, wii kliklich khënte mier sin!

Hërtsliche pekriisunge an al unser froynte un pekhante.

Mit treene, mus ich xlus mache. Tënkt an uns in ayre hërtse un representeyert uns in te khërich.

Mathias Franzen, fon Pünderich

Tradução/revisão: Sílvio Aloysio Rockenbach